

„Mert mi egyéb volna meghalni, mint mezítelen állni a szélben és felolvadni a napfényben? És a lélegzés megszűnése mi volna egyéb, mint a lélegzés felszabadítása a nyughatatlan árapály alól, hogy a lélegzet fölemelkedhessék, kiterjedjen, és fölkeresse a határtalan Istent.”

(Kahlil Gibran: A próféta)

SARLÓ CSABA

MIT KAPTAM, KAPTUNK GYURKA BÁCSITÓL?

Legelőször az Istent kaptam tőle. Gondolom ez így mellbevágó, ezért megmagyarázom.

Tizenkét éves koromban még ministráltam, de tizenkilenc évesen már kívül voltam az egyházon.

Nem tudtam elfogadni istenképüket. Több mint három évtizedem telt el Isten nélkül. Egyszer csak keresnem kellett Jézust, de igazán még nem jutottam sehova, amikor Gyurka bácsit, könyv alakban kiadott naplóján keresztül, megismertem. Az alagútba ahol bolyongtam, hamarosan fényt gyújtott és segítségével megismertem az Istent, akinek „Léttartalma a szeretet; megnyilvánulása az adás.” Egyszerre úgy éreztem, hogy mindig Őt kerestem.

Ma is csak a mindig mindenkit végtelenül szerető, mindent adó, nem mindenható Atyát tudom elfogadni Istennek. Egyéb istenekkel nem tudok és nem is akarok semmit kezdeni.

Másodszor gyakorlatban kaptam szeretetéből.

Nézeteltérés miatt megsértődtem és egy darabig nem jelentkeztem. Mikor rájöttem, hogy a baj oka szeretetlenségem volt, felhívtam, Ő szeretettel várt. Elmentem hozzá és úgy éreztem magam mint Lukács történetében érezhette a tékozló fiú, amikor visszatért az atyai házba.

Harmadszor egy olyan esetet mondanék el, melyre nem én jöttem rá, hanem a feleségem. Idával telefonon beszélünk erről a megemlékezésről, utána feleségemmel is ez volt még a téma, és ő azt mondta: „Én a Gyurka bácsitól, a te itthoni nyugalmadat kaptam.” Akkor gondoltam én is arra, hogy mennyivel nyugodtabb, türelmesebb lettem, mióta visszatérésem óta rendszeresebb a kapcsolatunk Gyurka bácsival. Gyurka bácsi mindkettőnknek úgy adott, hogy az adását nem, csak annak eredményét vettük észre.

Egyszer se találkozhatam vele úgy, hogy szeretetéből ne adott volna.

XVII. évfolyam 11. szám

2010.november

TARTALOM:

A Koinónia régebbi számai elérhetők: www.bulanyi.hu

Sarló Csaba, Mit kaptam...?	1737
Bulányi György, Egyházi, világi...	1737
Ilkóné Végh Györgyi, A jó nevelő...	1740
Korponai Erzsébet, Milyennek látom...?	1741
Márcki Imre, 90 év tanúsága...	1744
LEVELESLÁDA	1746
Tóth Ferenc, Egyszerű élőködés...	1746
Faragó Ferenc, Tanyai szilánkok	1747
Lénárd Ödön, Hiszekegy	1748

«Az emberi elköteleződés folyóirata – családunkért, nemzetünkért, mindenkiért – Isten Országá megvalósulásáért.»

Elérhetőség; faragoferi@gmail.com, 06-20-9872-982

IN MEMORIAM...

BULÁNYI GYÖRGY

EGYHÁZI, VILÁGI, JÉZUSRA EMLÉKEZTETŐ...

Irodalomtörténésznek indultam hetven éve. Ez volt az első szerelem, melyhez rendre, anyagához meg folyton-folyvást visszatérek, mert sokat mond nekem; olykor bizony többet, mint akármilyen más. Ilyenkor haza megyek. Honnan? A végső szerelemből, amely ma is tart. S innen felől nézek vissza Toldy Ferenc, Beöthy Zsolt, Horváth János és Nemeskürty István műveire. Toldyt még hallgathatta az egyetlen Beöthy, Beöthyt hallgatta Horváth, Horváthot meg hetven éve magam is, Nemeskürty pedig kortársam. A négy szerző egyetlen száz éven belül született: Toldy még kortársa volt Vörösmartyknak, Beöthy Aranyknak, Horváth Adynak, Nemeskürty meg a múlt században születetteknek. Mind a négyen irodalomtörténészek. Tudják, hogy irodalmunk *latin nyelvűnek, egyházinak s közhasznúnak* indult, s csak jó két százada váltott *magyarra, profánra, szépirodalmi-*

ra. Négyük közül a szakma csúcsa máig Horváth János, aki hajlandó volt tudomásul venni, hogy irodalmunk nem ősmundáinkkal, nem Beöthy volgai lovasával, nem is a Szent Gellért hallotta magyarok szimfóniájával indul, hanem a Zobor-hegyen remeteskedő Szórád latin nyelvű jámbor legendájával, annak aszkétikus gyakorlataival, hogy kedvében járjon Istenének – a jámbor. Nincs tehát pogány kori irodalmunk, legfeljebb ezer évvel későbbi, az Arany utáni, az elmúlt századi... – lesz majd nevezhető annak is; nem is tudom, hogy mennyi joggal.

Az elmúlt hónapok kánikulájában vettem le a polcra Horváth két kötetét: *irodalmi műveltségünk kezdeteiről és megoszlásáról*. Mind a kettő Moháccsal ér véget, s kezdet és megoszlás egyaránt latin nyelvű. Az elsőnek kiemelkedő alakja Szent István, a másodiknak a Hunyadi család s főleg Mátyás király. Az első alapít tíz püspökséget, számtalan monostort, és életszentségét legendák dicsérik. A másik a pogány Rómát magasztaló olasz humanizmus szálláscsinálóinak osztogatja a püspökségek javadalmait, de azért maga sem fordít háttal elődjei vallásának. Mátyás osztja meg irodalmi műveltségünket: a középkori egyházi eszményeket és az egyházi latint leváltja az ókori latin élet- és stílus eszményeivel. S ahogyan olvasom e hetven-nyolcvan évvel ezelőtt írt munkákat, melyekben csak visszaköszön az első szerelem, megszólal bennem a mostani szerelem, és megkérdezi, mi a különbség kezdet és megoszlás között? A lényegét illetően semmi, de semmi. *Az egyik ugyanúgy jézuselőtti, mint a másik*. Csak az egyházi latin mellé állít a megoszlás – világít, az egykori, az ókori latint. Csak az egyházi élet mellé állít a megoszlás – világít.

Szórád jámbor öngyötrései, melyekkel Istennek óhajt kedveskedni, vagy Janus Pannonius Európa-szerte csodált versei, akármilyen latin stílusban megírva, csak irodalmi kísérő jelenségei annak, amit Szent István és Mátyás egyaránt tett. Mit tettek ők? Folytatták őseinket: Atila vagy Árpád művét, egy nép életének teremtettek jelent és jövőt. Hogyan? A központi fejedelmi-királyi hatalom mindenek feletti értékévé tevésével. Sikerral is: hiszen úgy-ahogy, de megteremtették a központi hatalmat. Ahogyan Nagy Sándornak, Nagy Konstantinnak, Nagy Károlynak és a történelem összes többi nagyjainak is sikerült: mások kiontott vére által. S ahogyan nem sikerült mindez Jézusnak, aki elmenekült az őt királlyá tenni akarók elől, mert nem akarta kiontani senkinek a véréit. Ki is ontották az övét. Kik? Az urak, akik a vérontásban nagyok, s mindennek fölébe emelik a hatalmat és annak eszközeit.

Hasonlítsam össze szent királyunk szent jobbjának cselekedeteit Mátyáséval? Minek tegyem? Volt hadserege mind a kettőnek, mellyel véresen leverték, ha tudták, hatalmuknak minden magyar és nem magyar akadályozóját. Sem az egyháztörténelem, sem a világtörténelem időközben megkeresztelt munkásainak nem tűnik fel, hogy ez az egész egyházi-világi kezdet és megoszlás még teljesen jézuselőtti. Hogy *nincsen a történelemnek jézusi vonulata, csak jézuselőtti, csak hatalmi, csak véres*. Hogyan lehet az Isten ennyire sikertelen?

Nem ennyire sikertelen. Van irodalmunknak, ha az életünknek nem is – s most csak a magyar irodalomra gondolok –, isteni/jézusi vonulata is. Akkor születik meg, amikor a 18. század végén bekövetkezik irodalmunknak nem megoszlása, hanem váltása. Megszűnik latin nyelvűnek és egyházinak lenni, és lesz belőle honi nyelvű és profán. S nem lesz többé közhasznú (= hatalmi érdeket szolgáló) sem, csak merőben esztétikai, szépirodalmi –

emberi lesz. Nehéz volt a váltás. A reformáció még folytatja a középkort, az egyházi tekintély uralmát, de a francia forradalom az Ész-istennő szobrát állítja az egyházak szobrainak helyére. S a Sárospatakon csak hat osztályt végzett berceli, tiszántúli református ifjú, Bessenyei György – Mária Terézia udvarában megismeri Voltaire és Rousseau írásait. A megismerés következtében felszabadul egyháza tekintélye alól, s gondolkodni kezd, s eljut – irodalmunkban elsőként – jó kétszáz évvel ezelőtt a természet fogalmához, mellyel elutasítja magától a világtörténelem s benne a keresztény egyházi múltnak egész jézustanságát. Versének ezt a címet adja: Vallás. Ez az, amit le akar váltani. Azt, ami Szent Istváné és Mátyás királyé. (Kihagyásokkal közlöm versének szövegét.)

Nagy Isten! Miképpen végeztél felőlünk?

Hogy kívánsz mindenkor tiszteltetni tőlünk?

Add ki akaratod teremtéseidnek,

Ne nézd tévelygésit ily sok népeidnek...

Örök tetszésének magyarázója lett

a földön tévelygő nagy emberi nemzet.

Istenét a lélek látni jól akarta,

Mely miatt világunk magát annyit marta.

Káin áldozott volt először Ábelrel,

Kik frigyét akartak kötni istenekkel.

Ez bárány vérrel kiált az egekre,

Más gyümölcsöt hány az oltári tüzekre.

A két testvér ezen egymás ellen kelvén

Káin Ábel öccsét vérebe kevervén

Gyilkossá lesz önként az igaz istenért,

Kit áldozatával engedelemre kért.

Így mondják ezt köztünk a nagy történetek,

Beszélhetünk véle a keresztényeknek.

Ekképpen a világ vérrel kezdette el

Azt érteni, kit még nem ismért lélekkel.

Az első emberek véres áldozatjok

Meghagyták utánuk, szenyvedt is magzatjok.

Őket a nagyvilág továbbá követte,

mely örök urát jól még meg sem érthette.

Az emberi nemzet magátul áldozván,

Fegyvert fog istenét sokként magyarázván.

Egyik: én értem csak, úgy mond, az egeket

Kimagyarázhatom a végezéseket.

Másik: ellent szöki s eztet hazudtolta,

Áldozat-tételét mérgesen vádolja.

Ki-ki tüzesedik, a buzgóság hevül,

Fegyver, mely bizonyít, s vérünk a földön hül.

Pogány mint keresztény egymás közt csatázott

– Istenünk nevéért, ki ellen hibázott.

Amely igaz Isten nevébe egyik rész

Öldöklött, a többi ugyanezért elvész.

Egyik úgy sóhajtoz: uram, érted halok.

Másik ismét kiált: Istenért bosszulok.

Az öldöklő fegyvert buzgóság vezette,

Mely a természetet ekkor felejtette.

Így vérezte magát Istene nevében

Az emberi nemzet sokszor fegyverébe.

Nagy károkat tehet a vakult buzgóság

Hol jó cselekedet lehet sok gonoszság.

Irgalmas urunkat nevéért bosszuljuk,

Ember teremtésit prédába feldőljük.

A természet, melynek józan érzései

Igaz Istenünknek bölcs rendelkezései,

Maga ellen fordult egy oly Teremtőért,

Ki nem szenyvedheti az érte ontott vért.

Szerencsétlen ember, ki csak okoskodik,

S gondolataidba szüntelen hánykódot,

Tudjad, hogy az elme megtévelyedhet

S okoskodással elhitettethetik.
Világunk mélyébe alásüllyed lelked,
De fed a természet s elveszted Istened.
Mély okoskodásod több-több semmiségre
Vezeti életed kétségeskedésre.
Légy józan erkölcsű, emberséggel érezz
Élj jól, s mint a vadak, másokat ne vérezz.
Gondolkozzál léted belső törvényére,
Vigyázzál lelkednek igaz ösvényére.
Ezek felsőbb részek halandó sorsunkba,
Ezentúl háború minden világunkba.

Megáll az eszem. Ha olvasta Patakon az evangéliumokat, minderre rájöhett volna, ahogyan én is rájöhett volna minderre már gyerekkoromban. De nem jött rá sem ő, sem én. Szent István sem, Mátyás sem. Miért? Nincs válaszom erre. Majd rájövök akkor, amikor írom a KIO-t.

Versének mondanivalója: 1. Az ember keresi az Istent. 2. Mindegyike más és más eredményre jut, s ezért gyilkolja egymást. 3. Isten nem szenvedheti az érte ontott vért. 4. Erre, a gyilkosság elutasítására tanít a természetünk, az emberség, a lélek, létünk benső törvénye. Amikor elhatárolja magát Bessenyei György a vallástól, akkor talál rá Jézus tanítására, a tagadására annak, ami a régieknek mondatott: Szeresd felebarátodat és gyűlöld ellenségedet! Rátalál a háborúk elutasítására: Szeresd ellenségedet! Mindez azonban még csak irodalom. Bessenyei lelkes támogatója Mária Terézia uralmának, ő meg Bessenyeinek. De hamarosan jóhír lesz belőle Párizsban. Egy Jézusra emlékeztető jóhír: *szabadság egyenlőség, testvériség*. A múlt történelmének nagyjai Jézus nevében gyilkoltak. A felvilágosodás majd Jézus nevének említése nélkül gyilkol tovább, és folytatja azt, ami mondatott a régieknek – nem méregpohárral, kereszttel, máglyával, de guillotinnal. Az ember marad csak ember, de ennek ellenére is újra becsülethez jut a jóhír: *semmiképpen sem gyilkolhatsz!* Meg is fogalmazhatod már, s el sem égetnek már érte a máglyán. Az egyház a II. Vatikáni Zsinaton sem jutott el ide. Nem mondta ki, hogy Jézus nevében nem háborúzhatunk. Nem tanította, hogy semmiképpen sem lehetünk katonák.

Tiszabercel szülötte valamit kimondott. Azt, amit a Betlehemi gyermek mondott. S amit Bécsben s a Tisza mellett kimondtak, abból lett valami... legalábbis a magyar irodalomban. Meg lehetne írni a magyar irodalomnak e Bessenyei-féle váltás utáni történelmét: azaz meg lehetne írni irodalmunk jézusi ágának történelmét. Vékonyka kis ág lenne, de lenne. S nagyobbára csak olyanok kerülnének bele, mint maga Bessenyei is: részint Mária Terézia embere, részint az emberi váltásé. Még nem Jézusé, de Jézus tanítására legalább emlékeztető. A javát felsorolhatom. Felsoroljam? Teszem.

Csokonai: Az estve: *Az enyém, a tied mennyi lármát szüle, Miolta a miénk nevezet elüle.*

Berzsenyi: Fohászkodás

Kölcsey: Zrínyi második éneke

Vörösmarty: A Guttenberg albumba, Az emberek, A vén cigány

Petőfi: Én, Az apostol, A XIX. század költőihöz

Arany: Fiamnak, Domokos napra, Magányban

Ady: Karácsony: *Nem lenne más vallás, összesen csak ennyi: az Istent imádni, az embert szeretni*, Gyáva Barla diák, Felszállott a páva

Babits: Zsoltár gyermekhangra, Vers az apostolokról, A magyarok Istenéhez, Eucharisztia, Jónás könyve
Kosztolányi: Számadás

Tóth Árpád: Tetemrehívás

Juhász Gyula: A tápai Krisztus

Harsányi Kálmán: A Balkánt jártuk

Sík Sándor: Megyeri hitvallás

Sinka István: Virág ballada, Ének a Don hőseiről, Végül sírig feketébe, Hontalanok útján

Szabó Lőrinc: Vang-An-Si,

Illyés Gyula: Ditirambus a nőkhöz

Horváth Béla: A megváltó üzenet

Vas István: Katakomba, Ima a Szent Péter-templomban

Wass Albert: Előhang

Stetka Éva: Elszántak

Székely Magda: *Leüthetsz, én nem ütök vissza. Az én kezem gyöngye a rosszra. Hulló testem helyén leüthetetlen, erősen áll az igazi testem.*

E közel félszáz versből össze lehetne állítani egy – magyar irodalmi jézusi kánont. Szövegeket, melyek Isten akaratának teljesítéséről beszélnek; arról, hogy miként legyünk istenektetszők. Címe lehetne e másfajta Bibliának: *A jézusi váltás utáni magyar irodalom gyöngyszemei*. Lehetne, de minek? Hatástörténete vetekedhetnék a négy evangéliummal; azaz a világ úgy megy tovább már kétezer éve, mintha el sem mondta volna, amit elmondott az, aki Betlehemben született. Ennek a kánonnak is annyi az esélye, mint az evangéliumoknak. De ha annyi is, az sem semmi. Az van mind a kettőben, aminek a szívünk, a lelkiismeretünk nem tud ellene mondani. Csak az életünk. De talán van még Istennek olyan nevelőiskolája számunkra, amely majd hatékony lesz. Kettő az, amit még nem látott senki. Az egyik az Isten, a másik a jövő. Nincs okunk pesszimiztának, optimiztának lenni. Csak reménykedni van okunk: Isten csak nem átbótában dolgozik. Csak lesz belőlünk valami olyan, amit Ő is akar. Ő aztán igazán.

Ennek az új kánonnak a szerzői kétszáz évet ölelnek át. A négy evangélium negyvenet, s ha Jézust is szerzőjének tekintjük, akkor hetven évet. Hol mondta el Jézus, tudjuk: Izrael földjén. Hol jegyezték le? Valahol a mediterráneumban. Ezt a magyar kánont, mely Tiszabercelen indult, hol jegyezték le? A Kárpát-medencében születtek, akik írták. Közlebből? Megyek sorban a szerzők születési helyein: Tiszabercel, Debrecen, Egyházashetye, Szödeme, Kápolnásnyék, Kiskúfélegyháza, Nagyszalonta, Érmindszent, Szekszárd, Szabadka, Debrecen, Szeged, Mezőkövesd, Budapest, Nagyszalonta, Miskolc, Rácegres, Bp., Bp., Válaszút, Szeged, Bp. – Az összesen 22 névből a négy pesti – frissen asszimilált magyar, négyen dunántúliak, a többiek alföldi, nagyobbára tiszántúli származékok, s van köztük egy erdélyi is.

Évekkel ezelőtt kért tőlem egy érettségi előtt álló diák tíz verset, melyeket irodalmunkban a legtöbbre értékelek, mert Jézus lelkét árasztják magukból. A mostani gyűjtemény teljesebb, s talán világosan rámutatnak válogatásom alapokára is. Más népek irodalmából is kigyűjthetők lennének ilyen szövegek. Ezek lehetnének szentmiséink második olvasmányai. A mieink pedig adhatnák a harmadik olvasmányt. Alighanem jobban figyelni rá, mint az egyiptomiaknak a Vörös tengerbe fojtására, vagy mint arra, hogy miként engesztelődött ki az Isten irántunk, mert a Fiát Kaifás meg Pilátus keresztre feszítette.

A napokban küldte az alábbi e-mailt egy barátom:

Kedves Gyurka bácsi! Hát ritka a tegnapi eset, amikor a mondatok így követik egymást:

„Józsue kardélre hányta az amalekitákat és hadi népüket.”
Ez az Isten igéje.

Istennek legyen hála! – Gyuszi

Válaszom: *A magyar irdalom összes szentjei... Könyörögjétek érettünk!*

ILKÓNÉ VÉGH GYÖRGYI

A JÓ NEVELŐ ÖNMAGÁT IS NEVELI

Végh Györgyi: Dr. Hoffmann Rózsát, a Nemzeti Erőforrás Minisztérium Oktatásért Felelős Államtitkárát is megkerestük az etikaoktatással kapcsolatos kérdéseinkkel, aki az alábbi gondolatokat osztotta meg velünk. Az iskola alapfeladata a kognitív és szakmai ismeretek átadása, ezen túl azonban a „pedagógiai ethosz” szellemében az iskolának is feladatául kell tudnia, hogy kritikusan gondolkodó, szociális érzülettel bíró, értékalapú gondolkodási-viselkedési kompetenciákkal rendelkező, etikus fiatalokat neveljen. Sok esetben ez a szülők elvárása is az iskolával szemben. Nyilván nem választható el az oktatási szintér szereplőinek (tanuló, szülő, iskola, pedagógus, oktatáspolitikus) tevékenysége, de vajon kin múlik döntően a felnövekvő ifjúság erkölcsi nevelése? Mi erről az Ön véleménye?

Hoffmann R.:

A felvezetőben sugallt sorrenddel, illetve a pedagógiai célrendszer elméleti kettéválasztásával

szakmai szempontból vitatkoznom kell. Hiszen éppen azért tartunk ott, ahol tartunk, mert az elmúlt nyolc évben, sőt a rendszerváltás óta egyre inkább „az iskola feladata a kognitív és szakmai ismeretek átadása” lett, s teljesen leépült, elvitatták a pedagógustól a nevelés jogosságát, mondvacsinált módon az egyéni emberi jogokra hivatkozva.

Nem szabad oktatást és nevelést szétválasztani. A kettő az egységes pedagógiai tevékenység más-más arca, és csak együtt valósulhat meg.

Végh Gy.: A Mérei Ferenc Pedagógiai Intézet honlapján indított, az etikaoktatás közoktatásbeli helyzetével foglalkozó témafelvetés sok reflexiót indukált, a támogatók és ellenzők egyaránt véleményt nyilvánítottak. Számunkra meglepő volt, hogy még egyházi fenntartású középiskolában is, a hitoktatás mellett is fontos szerepet tulajdonítanak a tanórai keretbe illesztett etikaoktatásnak. Ugyanakkor egy másik aspektusból az tűnik szembe, hogy a kezdeti nagy lelkesedés után nagyon alacsony a törekvés az erkölcsi alapismeretek oktatása iránt. (Idén az emelt szintű Emberismeret és etika érettségire pl. mindössze 1 vizsgázó jelentkezett.)

Milyen okok magyarázzák, hogy az érdeklődés ennyire csekély? Vagy inkább az attól való félelem munkál a pedagógusokban, hogy igyekvésük ellenére „rosszul” csinálják?

Hoffmann R.: Hogy kin múlik a felnövekvő nemzedék erkölcsi nevelése? Az egész társadalmon. Ha részletezni akarjuk, elsősorban a családon, s ezen belül a szülőknél múlik, hogy mi az, amit modellként lát maga előtt a gyermek. Hiába veszik körül a gyermeket az óvodában, iskolában kiváló pedagógusok, ha a család felől nem kap mindennap megerősítést a jóra, ha esetleg kontrasztként érzékeli a család és intézmény viszonyát. A biztos közeget, a családot kell megerősíteni elsőként. Ma Magyarországon kevesebb gyermek születik meg, mint ahányat terveznek, miközben a magyar ember számára a család érték. Szomorú tény, hogy ennek ellenére a házasságok fele ma válással végződik. Min-

dezek ellen tenni kell, csak a családdal közösen tud az oktatási-nevelési rendszer és az itt tanító-nevelő pedagógus eredményeket elérni, erkölcsileg is pallérozva a rábízott gyermekeket, diákokat. Az erkölcsi nevelésnek fontos tényezője a külső világ is, a körülvevő társadalom, hangsúlyosan a média. Amíg ez nem az erkölcsös életre ösztönöz, addig nehezen várható el az etikus, morális előrelépés. Amíg a korrupció, a hazugság, az ügyeskedés evidens tartozéka a mindennapoknak, amíg a társadalom ezt elfogadja, amíg az életben maradás feltétele sokak számára az adó elkerülése, addig nehéz elképzelni, hogy egyedül az iskolarendszer megváltoztathatja az új nemzedékek hozzáállását az erkölcsi kérdésekhez. Mindazonáltal az iskolának kitüntetett szerepe van, hiszen a jövőnek dolgozik, és az igazág, a tudomány alapjainak közvetítésével segít értelmezni a világ jelenségeit.

A kevés jelentkező az etikaérettségre nem azzal magyarázható, hogy a pedagógusok félnének az erkölcsi kérdésektől. Egy hivatástudattal rendelkező pedagógus egész habitusával hordozza az általa vállalt erkölcsi értékrendet, és nap mint nap szembesül erkölcsi kérdésekkel. Az érdektelenség oka, hogy az elmúlt esztendőkből sem a társadalom, sem a kormányzatok nem fordítottak kellő figyelmet a kérdésnek, sőt, inkább asszisztáltak az emberi alapértékek torzulásához. Lásd például a hazugság erénnyé emelését az őszi beszéd után. Nehéz lett volna egy olyan kormány erkölcsi értékek mellett kiállnia, amely hazugságban született. De gondolhatunk a gender-programra, vagy a homoszexualitás torz hangsúlyozására, a hamis szabadságképre, a jogok és a kötelességek harmóniájának felborítására is. Mindez azt üzent a diákság számára, hogy az erkölcs relatív. Ugyanakkor ismerjük el, az etikaérettségének a használhatósága a továbbtanulás szempontjából meglehetősen jelentéktelennek tűnt. Ezen is változtatni kell.

Végh Gy.: A tanár mindig nevelő is, hiszen minden tevékenységével, még a gesztusaival is nevel, példát mutat. Az etikaoktatást fenntartással fogadók gyakran hozzák fel kifogásként, hogy a morális kérdések adekvát feldolgozására, megvitatására, a tartalmak közvetítésére csak hiteles, szilárd erkölcsi alapokkal rendelkező pedagógus képes. Milyen speciális kompetenciákkal kell rendelkezniük az etikatanároknak; kell-e egyáltalán különleges adottság? Milyen mértékben befolyásolja a tanár egyénisége, jelleme, világfelfogása a tanóra levezetését?

Hoffmann R.: Minden tanóra hatékonyságának alapja a tanár személyisége. Ha nem következetes, nem motivált és motiváló, ha nem hiteles személyiség, akkor taníthat bármilyen tantárgyat, nem fog eredményeket elérni. Ha megvan a hitelessége, akkor viszont, amit tanít, hatni fog a diákra. Tehát nem arról van szó, hogy ha etikát oktat valaki, akkor kell hitelesnek lenni, hanem minden pedagógus tevékenységének alapja a hitelesség, az etikus magatartás. Ilyen értelemben minden tanóra etikaoktatás is egyben. Hogyan épül fel egy tananyag, hogyan készít fel egy témazáróra, hogyan történik az ellenőrzés, miként értékeli a tanár a teljesítményeket, ezek mind részei az etikaoktatásnak.

Végh Gy.: Az erkölcsi ismeretek tantárgyi követelményének teljesítését objektíven értékelni (osztályozni) különösen nehéz feladat a pedagógus számára. Mi lehet erre a megoldás? Speciális értékelési rendszerre lenne szükség esetleg?

Hoffmann R.: Az erkölcsi ismeretek tantárgyi követelményei ugyanúgy számon kérhetők, mint bármi más. A kérdésfelvetések ismeretét számon lehet kérni, az alapvető erkölcsi paradigmák ismeretét szintén. Ugyanakkor még nincs végleges formába öntve az etika tantárgy bevezetésének minden mozzanata. Nem lehet kizárni, hogy megfelelt, nem felelt meg, kiválóan megfelelt kategóriákkal lesz leírható.

Végh Gy.: Az Ön tapasztalata szerint a cyber-generáció mennyire fogékony a „hagyományos” erkölcsi értékek, normák iránt? Képesek-e a diákok oly mértékben befogadni a felkínált gondolkodás- és viselkedésmintákat, hogy társadalmi szinten is érzékelhetően hasznosuljon az etikaoktatásra fordított erőfeszítés, a „hozzáadott érték”? Röviden: érdemes-e etikát tanítani?

Hoffmann R.: Minden nemzedékben megvan az éhség a jóra, a szépre, az igazra. Ezt az éhséget kell kielégíteni, s megfelelő módszertannal hosszú távon életben tartani az értékek, a morális létezés igényét. Vélhetőleg ehhez a legjobb a dialógus, a vitahelyzetek, döntéshelyzetek kialakítása. Nem lehet monológga tenni az erkölcs kérdését egy olyan társadalmi helyzetben, ahol az élet tisztelete is sokak számára kérdéses, ahol az eutanázia vitatéma, ahol a ne lopj erkölcsi parancsa nincs a szívekbe vésve. Itt a párbeszéd a leglényegesebb, nem azért, hogy az alapvető igazságok vitathatóvá váljanak, nem azért, hogy ne legyen világos, hogy az erkölcs alapja a metafizikai alapokon álló világnézet, hanem azért, hogy minden kétség felszínre kerülhessen, hogy minden kérdés választ nyerhessen. Persze ehhez nagyon felkészült pedagógusokra van szükség.

Végh Gy.: A kormány oktatási államtitkáráként Önnek rendkívüli mértékű felelőssége és lehetősége van arra, hogy befolyásolja az oktatáspolitikai irányát. Milyen tervek, hangsúlytevések körvonalazódnak az erkölcsi ismeretek oktatásához kapcsolódóan?

Hoffmann R.: Az elmúlt időszakban a Nagyítás című lapban megjelent vita több megszólalója volt azon a nézeten, hogy az erkölcsi nevelés nem tantárgyasítható. Ez egy részről igaz, mint ahogy korábban jeleztem, az oktatás-nevelés önmagában hordozza az etika alapvető kérdéseit, amire minden pedagógus az összes tevékenységével, egész lényével felel. Ugyanakkor az elmúlt időszakban a tantárgyakhoz kapcsolódó erkölcsi kérdésselvetések háttérbe szorultak, pedig ezeknek megvan a létjogosultságuk. Egy opera felvethet ilyen kérdéseket, ahogy az atombomba feltalálása, Petőfi vagy Radnóti pályaképe kapcsán sem kerülhet meg az erkölcsi döntések kérdésköre, miképpen Görgey, Széchenyi, Kádár kapcsán is, csak hogy néhány evidens példát mondjak, elkerülhetetlen, hogy a diákok szembesüljenek azzal, hogy a mindennapok a művészet, a tudomány, az irodalom, történelem, politika része az erkölcs. Tehát az új Nemzeti alaptantervre épülő új tankönyveknek erre az aspektusra nagyobb figyelmet kell majd fordítaniuk. Viszont azzal nem értek egyet, hogy a mostani relativizált, zavart értékrendű korban ne lenne létjogosultsága egy etika tantárgynak. Pontosan az elmúlt 65 év mulasztásait pótolja a kormányzat azzal, hogy egy metafizikai alapon álló erkölcs tanítását bevezeti majd a közoktatásban. Teszi ezt a tolerancia, az emberi szabad akarat tiszteletben tartásával, de a világnézeti semlegesség fából vaskarika-szerű fogalmának elutasításával. Hiszen azzal, hogy világnézeti semlegesség hamis illúzióját hirdette az elmúlt kurzus, csak a saját materialista világnézetét támasztotta alá.

Végh Gy.: Az etikaoktatás ügyében elkötelezett, ill. az iránt érdeklődő fővárosi pedagógusok - a Mérei Ferenc Pedagógiai Intézet igazgatójának támogatásával - szakmai műhely keretében folytatják a párbeszédet, az együttgondolkodást és szakmai felkészülést az ideai tantárgyoktól. Milyen biztatást tud adni, mit „üzen” a lelkes kollégáknak?

Hoffmann R.: Minden pedagógus feladata saját személyiségének fejlesztése. Úgy kell a hétköznapi tanít-

tanunk, hogy eljuttassuk a diákokat saját személyiségük megértéséhez, fejlesztéséhez. Ezt a nevelésen keresztül tehetjük.

A jó nevelő önmagát is neveli, ezért nagy alázattal kell segítőként belépni a gyermekek és diákok életébe. Megértve, értékelve, segítve őket.

Minden pedagógus a diákoktól jövő visszajelzésekkel építi tovább személyiségét. Legyünk figyelmesek ezekre a visszajelzésekre, s fordítsunk több figyelmet a nevelés-oktatás erkölcsi dimenzióira. Saját munkánkat könnyítjük meg, ha időben kijavítjuk a dolgozatokat, ha a témazárót időben jelentjük be, ha a kialakított munkánk erkölcsileg is magas színvonalat képvisel.

Ehhez kívánok sok erőt és jó egészséget.

Végh Gy.: Köszönjük!

(forrás: www.fppti.hu)

KORPONAI ERZSÉBET MILYENNEK LÁTOM AZ „ÖRÖK ÉRTÉKEK”-ET?

Furcsa korban élünk, néha úgy érzem egy anakronisztikus, valóságos világot vesz körül. Egyrészt itt van a 21. század, a maga hihetetlen meglátásaival, felfedezéseivel, tudományos értelmezéseivel, technikájával, másrészt, meg azt látom, hogy az emberiség egy része visszasasszéz a múltba.

Például a katolikus egyház az előremutató II. vatikáni zsinat szellemiségétől eljutott a Tridentinumig. A többi vallás is a szigorúbb, konzervatív irányzatok erőszakos egyetemessé tételéig. A magyarok trianoni, meg szent korona tan, meg ősi hitvilág eszméig. A többi nemzet is régi értékek, ősi hagyományok felé, egy olyan korban, amikor a technika és tudomány a megfoghatatlan kvantummechanika, a nanotechnológia, az összejtek, a távoli kozmosz világában jár. Keressük a hozzánk hasonló szellemi lényeket a világűrben, egészen pontosan a múltban, hiszen a több tíz, száz ezer stb. fényévre levő csillagrendszerekben a múltat nézzük, több tíz, száz, ezer stb. fényévnnyire a múltban a lineáris időben, ami már ennyi ideje NINCS. Modern műszereinkkel egy már nem létező múltat tanulmányozunk. Legalábbis, ma így gondoljuk, de hogy így van-e, ezt sem tudjuk. (<http://www.youtube.com/watch?v=17jymDn0W6U>) The Know Universe by AMNH)

Amikor kinyílik egy elképzelt világot, lassan képesek leszünk más dimenziókban, térben és időben (ha egyáltalán emberi értelmünkön kívül létezik ilyen fogalom) gondolkodni, egyszerűen meg-

szűnik az eddigi szűk világunk és elkezdünk félni. Kicsúszik lábunk alól az addigi biztonság. Mert ez lehetett jó vagy rossz, tudatunk szerint kézzelfogható volt, akár a gyerekek járókája, vagy az otthon négy fala. Bizonytalanná válik a tér és az idő. És az ismeretlentől félünk. A legnagyobb kincsünk a mérhető biztonság, amiről már tudjuk, hogy kicsoda. A megszokott ok-okozat, eddig ha a-t mondtunk, b következett. De abban a másik létsíkban, ami már itt van, nem így van, mert nincs linearitás, nincs egymásutánosság, a, b, c egyszer-

re, egyidőben létezik. A MOST pillanatában. De mi nem tudunk ebben gondolkodni, nem tudunk a pillanatban JELEN lenni. Mentális gondolkodásunk vagy a múltban jár, vagy a nem létező jövőt tervezgeti, pedig a múlt már nincs, a jövő még nincs, sőt minden valószínűség szerint, 90%-ban nem is lesz olyan amilyennek elképzeltük. Csak ez a pillanat van. Ha ezt nem fogjuk fel, lemaradunk a legfontosabbról, erről a csodálatos életről. Nagy bajban vagyunk, mert az volt az alap tapasztalatunk, hogyha megőrizzük több évezredes értékeinket, amik korántsem tették boldoggá az emberiséget, akkor jó helyen vagyunk, és megbecsült tagjai vagyunk a társadalmaknak. Nos ez ma erősen megkérdőjeleződik.

Válságról, 24. óráról, meg borzalomleltávilággalról, meg bajbanvagyunk-ról beszélünk, pedig csak meg kellene állnunk és megkérdezni magunktól: Itt akarok maradni? Miért? Siránkozni, vagy élni, valami mást, mint eddig. Ha nem tudok arra menni, amerre szerettem volna, megnézem, mi a következő lehetőség. Néha úgy érzem nincs, de nem kezdek el toporzékolni, nem leszek depressziós, leülök, örülök annak, hogy ülhetek és várok. Hamarosan csupán attól, hogy tovább akarok lépni, kinyílik sok olyan kapu, amire álomban sem gondoltam. Ha ekkor nem vagyok éber, magamba zuhantam a tehetetlenségtől, vagy leragadtam a múltban, nem fogom meglátni ezeket a kapukat. Ilyenkor kell **merni** belépni egy teljesen ismeretlenbe. Persze, ha ezt választom. De aki nem meri, az elkezd visszafelé menni, a már ismert, tehát biztonságos múltba vagy legalábbis megpróbálja. És ekkor jön a meglepetés, eltűnt a visszaút, nem lehet visszamenni, mert az az tér-idő kontinuum már nem létezik. A múlt már nincs. A régi tapasztalat itt már mit sem ér. Ettől van olyan furcsa, anakronisztikus érzetem, mert az emberek a jelenben akarnak a múltban lenni, és ez lehetetlen, de nem veszik észre. Erre szoktam mondani, figyelj a gyerekeidre! Ne másold őket, senkit se másolj, de figyelj! Téged a régmúlt meg akar kötni, ők ezt már nem ismerik, és nem is akarják. Mit jelent az, hogy örök? Időtlen, nem tartozik a lineáris idő fogalmába. És mikor tudod ezt megérinteni? Ha folyamatosan a jelenben vagy. A mostban, és nem mondd, hogy majdha...ez, meg ez, akkor az meg az... A MOST = ÖRÖK!

Örökre szeretni foglak, fogadkozunk, de nem tudjuk mit jelent. Most szeretlek, a következő mostban is szeretlek, és nem majd „szeretni foglak”! Ha életem során ezt mondták nekem, soha nem hittem, és milyen igazam volt! :) Most már nem szeretnek. Kedvenc lopott mondatom: a jövőt nem ismerem, hogy tehetnék rá ígéretet. Ezzel szemben akiket én szerettem teljes lényemmel a pillanatban, azokat áttettem az időtlenbe. Most (is) szeretem őket. Az idő szövete a most-szeretben egybefüggővé, időtlenné válik. Részemé váltak. Ez állandóan tudatos jelenlétet kíván. Most szeretlek, most fogadd el, ne foglalkozz azzal mi lesz, mert nem lesz, csak van. Élni azt jelenti, vagyok. Aki még nem ismeri, ajánlom, olvassa el de Mello, Ébredj tudatára! című könyvét.

Ha pedig *most* nem tudok megtölteni egy régi formát tartalommal, az már nem lehet örök.

Nos ennek a tanúi vagyunk. A régi formák egyszerűen kiürülnek, mert a mögöttük levő tartalmak elavultak. Ha te ragaszkodsz a régi formákhoz, megteheted, de számítanod kell rá, hogy egyre üresebbnek fogod érezni, és egyre nagyobb „válságba” kerülsz. Nem a világ, hanem a te világod. Az enyém már speciel nem, túl vagyok rajta, nem volt kínmentes. Én csak azt látom, hogy folyamatosan változnom kell, folyton mozdulni új és

újabb irányokba, mert itt akarok maradni. Miért? Mert élvezni akarom az életet, örülni akarok mindennek, ami körbevesz. Gyönyörködni akarok a természet sokszínűségében és gyönyörködni akarok az emberek sokszínűségében. Egységünk alapvető, eredendő, de a sokszínűség egyediségét még csak most fogjuk fel. Gyönyörködni szeretnék a másságodban, és szeretném, ha te is tudnál gyönyörködni az enyémben. Ahogy nincs két egyforma falevél, ahogy nincs két egyforma virágszirom, és mi azt mondjuk: gyönyörű, úgy nincs két egyforma ember. Ebben miért nem tudunk gyönyörködni? Mert eddig mindent elkövettünk, hogy egységesítsünk, pontosabban uniformizáljunk. Állítsuk fejre esmeg a dolgot, és próbáljuk megérteni eredendően egyek vagyunk, ezen nem kell dolgoznunk, de nem vagyunk egyformák. Ennek elfogadásáért viszont dolgoznunk kell! Semmit nem kell egyesíteni! Minden és mindenki egy. És most már egyedi is lehet, egyidejűleg, ha akarom.

Ennek fényében látjuk, hogy a régi értékeket, amik intézményesedtek a történelemben, megmerevedtek, és nem képesek többé új tartalommal megtölteni, nem lehet megújítani. Ez is mélyen megszorított mikor szembesültem vele, mert a részem volt, de be kellett látnom, így kell lennie, mert az új tartalmak új formát igényelnek. És folyton-folyvást képeseknek kell lennünk, hogy formát váltsunk. Erre már nem lesznek évtizedek, évszázadok, évezredek, ez sokkal gyorsabban történik. Ehhez pedig még nem vagyunk hozzászokva. Ez okozza a válság-érzetünket.

Egy teljesen másgondolkodású társszerelem kapcsán tanultam meg ezt, de nem tudtam elfogadtatni. Egy olyan szerelemben, ahol nem is lehetett volna szélsőségesebb a gondolkodásunk, és én végre megértettem, hogy ahol feltétel nélküli szeretet van, ott semmi nem számít, semmi nem fontos többé. A másik fejre is állhat, és azt gondol, mond vagy csinál amit akar, mert nem számít, mert nem tudom nem szeretni, maximálisan tiszteletben tartva az ő viszonyulását hozzám. Nemet is mondhat, ez már nem befolyásolhatja annak a boldogságát, hogy a szerelem bennem létezik. Ez a társszerelem sincs már, de ma is így gondolom, mindig elfogadott lesz, örökké :), mert a folyamatos jelenben az. Ez az én stílusomban így hangzik: szeretlek és le vagy te (bleep), az egoddal meg küzdj meg magad, küzdjön veled a halál, én nem. :D (Aki ismer személyesen, az tudja, hogy ki szoktam mondani. Most azért írtam így, mert előző alkalommal Feri kiszerezte a finomított változatot is.) Erre 30 évvel ezelőtti szerelmem válasza: jobb lett volna, ha elmegyek E...be, és hozok onnan egy engedelmes feleséget. Sértetlen távozott. Egy mukkot nem értett belőlem, ekkor tapasztaltam meg mi az amikor elbeszélgetünk egymás mellett. Ő is szeretve van. :)

Vagyis számomra az egyetlen érték ez lett, **a feltétel nélküli szeretet**. Tulajdonképpen mindig is ez volt, mert amikor még imádkoztam, ez volt a rögeszmém: Uram, taníts meg engem szeretni! Később: Segíts szeretetté lennem! (Egy másik szerelmem válasza – volt egy-kettő, mivel a remény hal meg utoljára! :) –, na és, és mi a szeretet tartalma, fogalmazd meg, ez így csak egy szó! Később elmondtam neki, hogy a sok-sok évnyi melletted létem, amit te mindig természetesnek vettél, anélkül, hogy igazán rám figyeltél volna. Persze ez nem szemrehányás volt, én meg hagytam, hogy így legyen és kész. Ő is szeretve van.:))

Rá kellett ébrednem, ez a szeretet mindig is bennem volt, csak nem engedtem előjönni. Félttem tőle, hogy azután már nem tudom racionális kontroll alatt tartani. Valóban nem, de volt valami, amit nem tudhattam, hogy majd ez fog kontroll alatt tartani engem. Kicsit szélsőséges megfogalmazásban: ha elfogadod az isteni akaratot, megszűnik a szabad akaratod. Mindenki értse úgy, ahogy tudja. Elsődlegesen arra

szerettem volna rávenni a társnak jelentkezőket, hogy engem szeressenek és ne szemelgessenek belőlem: ez tetszik, ez nem tetszik. Ma már ezt baráti kapcsolataimban is mérvadónak tartom. A feltételeseket kivettem az ajtón. Én is elkövettem azt a hibát, amit ma is látok a párkapcsolatokban, hogy mindenki a másiktól várja az elfogadást. Ez az egyetlen komoly vágyunk, legyen már végre valaki, aki a legtitkosabb énemet is, a teljes lényemet, minden „jót és rosszat” el tud fogadni, mindenestül magához tud ölelni, annak és olyannak, aki vagyok. De ez nem lehetséges, amíg bennem meg nem születik önmagam elfogadása. Amikor védőhálóként dédelgetem magamban a sértettséget, az elnemfogadottságot, a megnemértettséget, az **érdemtelenséget**, nincs se ember, se isten, aki hozzám férhetne. Circulus vitiosus. Ha felszínre engedem a bennem szunnyadó isteni szeretet, elfogadom, hogy születési jogon szeretve vagyok, na innen már semmi nem állíthat meg. Egyszer valaki nagyon szerette volna, ha elfogadom a házasság intézményének létjogosultságát, amit tagadok. Figyelem, az intézményi formáról beszélek és annak régi tartalmáról! Mondtam, én nyitott és meggyőzhető vagyok, mutasson nekem egy legalább 20 éve együtt élő házaspárt, akiről leolvashatom a sugárzó boldogságot. Mindketten fizikailag és pszichésen egészségesek (minden szervük megvan, ami a házasságkötéskor is megvolt, nincs semmilyen protézisük, beleértve a fogakat és a szemüveget is, ami eredendően nem volt), alakjuk harmonikus, akkor is tudod, hogy összetartoznak, ha fizikailag nincsenek egymás mellett. Évek óta nem prezentált egyet sem, én meg még nem találkoztam ilyennel. Pedig már 15 éve együttélőkkel is megelégednék. :) A 10 év alattiaknál még kitarthat a kezdeti lendület, ha kellően erős volt, azokat nem fogadhatom el. Ebbe a témába most nem másznék bele mélyebben. A tartós boldogtalanság intézményének tartom. Tessék figyelembe venni, hogy azt is látom, amit más nem akar. :)

Amíg a szeretet mérhető árucikk, **ha** te adsz 10 dekát, akkor én is adok 10 dekát, amíg a szeretet feltételes, amíg kijön a számon az, hogy szeretlek, **de...** – addig döm-dö-döm :). Szóval, mitől is „örök értékek” azok a régi értékek? Mert annak kiállított ki, elfogadtuk, bele tettük az életünket. Évszázadokon keresztül toldozgattuk-foldozgattuk, kivettünk, betettünk ezt-azt, de benne maradtunk. Ha pedig kivesszük belőle magunkat, mert már nem a múltban, hanem a jelenben akarunk élni, meglepődve, ijedten nézünk. Mi ez? Egy marék ócska rongy. Igen, váltás-válság van. Végre ruhát váltunk, mert az a régi már köszönőviszonyban sincs velünk, kinőttük, elszakadt, és nem érdemes megfoltozni, mert már szét is foszlik. Bennünket arra tanítottak, hogy ha kinőttünk egy iskolatípusból, akkor tovább kell lépni egy magasabb szintre. Hülyén nézne ki, ha egy 20 éves óvodába járna. (De mivel minden viszonylagos, ha az egyetemet neveznék óvodának, akkor persze rendben. :) Minden fogalmunk és elnevezésünk általános megállapodás kérdése, a legtöbb vitánk egymással ebből adódik. Ha két „ismeretlen” ember találkozik, puhatolózva keressük a fogalmak mögötti tartalmat. Ha valamelyik fél nem képes erre, akkor egymás mellett elbeszélgetés, vagy harc kezdődik. Megint egy érdekes téma, most ebbe se menjünk bele.)

Hová tesszük az életünk középpontját? Istenben lévő önmagunkba, ami nem valahol térben és időben távol, hanem itt és most létezik? Bár utálok idézgetni, mivel ez azt jelentené, hogy igazoltatni kell a lételemet va-

lamivel vagy valakivel, most mégis ideteszek egyet, nem szó szerint. Nem öngigazolásként, hanem elmondva, ezt é l e m, szenvedélyesen, egész lényemmel, ezen kívül semmi nem számít. **Szeresd a Te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes tudatodból. És ugyanezzel a szenvedéllyel szeresd ember-társadat, mint önmagadat.** Nincs többfajta szeretet, csak egy. Vagy szeretet, vagy nem. Az én szótáramban a szerelem és szeretet azonos fogalmak. Aki istent szereti, ez visszasugárzik rá, szeretni fogja önmagát, aki szereti önmagát, ez kisugárzik másokra, ez ismét visszasugárzik rá, és áldott lesz. Nem olyan bonyolult. :) De ha csak gondolkozol a szeretet tartalmáról, nem érsz rá érezni. Sajnos elhanyagoltuk a földi lét legnagyobb kincsét, az érzelmeket. (Nem a negédes nyálzásra gondolok, ami egy álarc, hanem a düh, harag, öröm, vidámság, meg effélékre, minősítés nélkül.) Nem menő, és sokan félnek tőle, legyen az csak racionális ellenőrzés alatt.

Meglepődtem, amikor munka közben kiderült, Gyurka bácsi nem ismerte Feri bácsi imazsilip teóriáját. Bár lehet, hogy nem tőle származik, én tőle hallottam. Tudom, hogy sokan ismerik, de azért elmondom. Amikor imádkozni kezdesz, a felszínről indulsz a mélybe, mondd, mondd, ami eszedbe jut, ami a szívedben van. Amikor végeztél felállsz, és továbbbmész, mert pszichésen nagyon megnyugtató, hogy hited szerint valaki meghallgatott. Feri bácsi azt mondta, ha az ima párbeszéd istennel, hol itt a pár-beszéd? Amikor te kiürültél, ahogy a zsilipeknél, felnyílik egy ajtó és jön isten válasza. Jönne. Ha ezt nem várod meg, nincs igazi feltöltés, vagyis azt éred el, hogy ismét teret adsz az életterhek beözönlésének (talajvíz :)), és nem érted miért nem jutsz egy tapodtat sem előre. Ha pedig ki sem ürülsz, akkor abból pocsolya lőn. Tovább nem ragozom, pedig van ebben a hasonlatban még potenciál, és persze sántít is, mint minden hasonlat. :) (A víz elem az érzelmekről szól.) Vagy úgy jársz, mint Popper Péter gyerekkorában a veteményeskertjével. Kapott egy saját kertrészt, beültette, mindennap öntözte, az anyukája mégis azt látta, hogy mennek tönkre a növények. Elkezdte figyelni, mit is csinál az ő kislánya. Látja ám, hogy gyermeke sorban kihúzza a növényeket minden nap, megnézi, majd visszateszi. A kérdésére azt a választ kapja, Péter látni akarja, hogy mennyit nőttek a növények. Anyukája ránézett és elgondolkozva azt mondta: kislány, az élet semmilyen területén nem jó az, ha ilyen türelmetlen vagy. Tegyük hozzá, a mennyiségi szemlélet sem fog igazi fejlődést eredményezni. Nagyon szomorú vagyok a leltározott „szeretettől”. És ismét eljutottunk az áruszemlélethez. Mert ha a szeretet árucikk, akkor a számviteli szabályok szerint igenis leltározunk kell lelki javainkat, hiszen vélhetően abból majd haszon származik, vagy itt a földön hála, vagy a mennyben jutalom formájában. Hát ettől kiver a víz.:) Bizton állíthatom, egyikre se tessék számítani, egyetlen szeretetkapcsolatunk sem lehet gazdasági társulás. Ha mégis így gondolnánk, ne nevezzük másnak. Csúnya viták, szemrehányások és sértődések forrása. Tapasztalatból tudom, én is elkövettem, mérgezte is a lelkem rendszeren. Ma már ez sem számít. Citromos-olivát rá! (A legegyszerűbb és legolcsóbb májtisztító. :)) Örök érték a számomra az, amit azzá élek. És ennyi. :)

MÁRCZI IMRE

90 ÉV TANÚSÁGA – ÉS TANULSÁGA...

BESZÉLGETÉS BULÁNYI GYÖRGY PIARISTA ATYÁVAL

1.

M. I. Tisztelettel és szeretettel köszöntelek Gyurka bácsi! Én ugyan jó ideje ismerlek, ismerem hosszú és termékeny életedet. De azok kedvéért, akik keveset tudnak Rólad, kérlek, mondj egy pár szót magadról!

B. Gy.: Tizenkilencben születtem, harminchatban beléptem a piaristákhoz, azért, hogy magyartanár lehessenek – mert az Isten kétféle ember teremtett: magyartanárt meg a többit...

Aztán negyvenötben Debrecenben találkoztam egy Kolakovic nevű horvát jezsuitával, aki zágrábi egyetemi lelkész volt és beszélt XII. Piusz pápával arról, hogy a szovjetek által megszállt területen akarja fenntartani a katolikus hitet, méghozzá azzal a módszerrel, hogy kisközösségeket csinál. Negyvenöt februárjában érkezett Debrecenbe. A rendházban összesen két piarista volt, László Miska, aki tőlem tíz évvel idősebb volt meg én, a fiatal. Egyik nap bekopogtatott, hogy kimennék-e vele Nyilastelepre, mert ott egy munkásleány csoportot gyűjtött tinédzserekből és azok se horvátul, se németül nem tudnak, csak magyarul és hallotta, hogy én német szakos tanár vagyok. Hát kimentem és akkor láttam először kisközösséget. Ott volt Kolakovic és ott volt pár kislány, beszélgettek és nagyokat röhögtek, a fiukról volt szó. Na, ez volt az első élményem a kisközösségekről. A következő az volt, hogy egy pár hét után Kolakovic azt mondta, hogy neki tovább kell mennie máshová is. Megkért Debrecenben négy papot, hogy vigyék tovább a kisközösségeket, a munkásfiú csoportot, a munkásleány csoportot, a felnőtt csoportot és a diákcsoportot. A diákcsoport vezetésére kért meg engem. A másik hármat is elvállalta valaki, de abból nem lett semmi, azokat én átvállaltam. Hát ez volt a kezdet. Még azt mondta el kérdésemre Kolakovic, hogy mit kell csinálni a kisközösségekben: vegyem elő a régi teológiai jegyzeteimet és magyarazzam a fiataloknak, hogy van Isten, meg a lélek halhatatlan és hogy van örök élet – hát ezzel tökéletesen befürödtem, mert odahaza a csapból meg az iskolában is ez folyt. Ez nem volt érdekes számukra. Kínomban nem tudtam mást kitalálni, mint hogy elővegyem a Bibliát – ez katolikuséknál hallatlan dolognak számított, mert a lelki olvasmány számunkra a Kempis Tamás: Krisztus követése volt. Elolvastam már. Még egyszer olvasd el. Elolvastam. Hát akkor a Szalézi Szent Ferenc Filoteáját olvasd el. De az, hogy diák korunkban valakinek eszébe jutott volna, hogy kezünkbe adj a Bibliát – hát ez nem fordult elő. Én kínomban elővettem az evangéliumokat – és fölfedeztük, hogy Jézus valami egészen másról beszél, mint amit mi az iskolában akár a hittanórán, akár a magyar-, akár a történelemórán tanultunk. Ő azt mondja: Mondatott a régieknek: Szeresd felebarátodat – a zsidókat – és gyűlöld ellenségedet. Én pedig mondom nektek: Szeressétek ellenségeiteket is! – És ez forradalmasított bennünket. Ezzel a tartalommal én negyvenöt és ötvenkettő között repdestem az országban, mint egy viharmadár és mindenütt húsz-harminc-negyvenfőnyi ifjúsággal találkoztam, mert a feloszlatott szerzetesrendek boldogan gyűjtötték össze a gyerekeket – hogyha itt jelentkezik valaki, aki tudja, hogy most mit kell mondani... és a kisvárdai apácák azt mondták,

hogy nem tudtak rendet teremteni a gyerekek között, mert még lefekvés után éjszaka is arról beszéltek, amit hallottak. Ők is forradalmasodtak tőle. Hát ez volt negyvenöt.

Ötvenkettőben azt mondta a Rákosi pajtás, hogy na, ebből elég. Akkor egy szép nyárvégi éjszakán szólt a csengő, bejött három izmos pacák, felgyújtatták a villanyt, ott ültem hálóingben és megkérdezték: Fegyver van magánál? Nincs. Na, akkor öltözködjön. És hát akkor következett a sülyesztő, először elvittek a rendőrségre, aztán visszaraktak a Pobjedába és én csak azért imádkoztam, hogy a Széchenyi utcán ne jobbra forduljunk, mert az a Gulagot jelenti, hanem balra, amelyik az áldott honi földet jelentette; megérkeztem az áldott honi földre – a Fő utcába, ahol is egy derék őrnagy két hónapon keresztül napi tíz órában vallatott engem igazán úri körülmények között. Én úgy mondanám, hogy tanulmányt végeztem, hogy mi az a kisközösség. Időnként mondott jókat, például megkaptam életem legnagyobb dicséretét, azt, hogy „Bulányi mester, mit akar itt, a mi századunkban ezzel a Jézus-szereppel? – Hát ez nagyon hízogó volt számomra. És elkészítette a jegyzőkönyvet ez a barátságos csepeli esztergályos legény. Akkor átkerültem a Markóba, kezébe vette az iratokat az államügyész, aki a legsúlyosabb büntetést, a kötél általi halált kérte a fejemre, de hát irgalmas volt a bíró és azt mondta, hogy elég lesz az életfogytig tartó fegyház is. Most ezt nem részletezem: ötvenkettőben kezdődött; hatvanegyben már szabadon is voltam és jelentkeztem mint rendes magyar állampolgár az illetékes hatóságnál, az Állami Egyházügyi Hivatalnál telefonon, ahol is igen udvariasak voltak és azt mondták, hogy „Főtisztelendő úr, megértheti, hogy ezek után az ifjúság nevelését nem bízhatjuk magára. De forduljon az illetékes püspökhöz.” Az illetékes püspök a Hamvas volt, felkerestem tisztelettudó módon levélben, megjelölte azt a napot, amelyen a Központi Szemináriumban találkozhatom vele. A megadott órában kopogtatam, mondta, hogy „tessék!”, beléptem s mondtam, hogy „Laudetur Jesus Christus!” – mire ő erre, hogy „In aeternum, amen. Maga börtönben is volt? – Igen, voltam. – Majd írok magának.” Ez volt az elbocsátó Laudetur-Jesus-Christus-In-Aeternum-Amen... Lehallgató készülék volt, ha bármit mond, magyarázni kell, tehát rövidre vágta a dolgot. Ez volt a hatvanas évek elején.

A következő jelentős dátum az életemben ezerkilencszázhatvanegy. Véget ért a II. Vatikáni Zsinat. A zsinat szüneteiben a püspökök megbeszélték egymással, hogy mi a jobb: Ha vannak a szovjet zónában püspökök, vagy hogyha nincsenek. De a püspökök beszéltek meg, s arra az eredményre jutottak, hogy az a jobb, hogyha vannak a szovjet zónában püspökök... Én pedig olyan dühbe gurultam ettől – mert tudtam, hogy amíg nincsenek püspökök addig tudunk dolgozni a kisközösségekben. Úgy hogy mikor hatvanegy szeptember 14-én kihirdették a hetven évre titkosított „részleges megállapodást” a Vatikán és a magyar népi demokrácia között – hetven év: 2034-ben majd olvashatjuk, hogy mi van, de hát én előre elárulom, hogy mi van, az van benne, hogy ók mondják meg azt, hogy ki lehet püspök meg bármiféle vezető beosztású pap. Ez a titkos megállapodás. Azért, mert ez volt Szent Istvántól kezdve a rend. És ez a kótyagos Mindszenty a Habsburgok kedvéért azt hitte, hogy ezt a rendet meg lehet törni – nem, nem lehet ezt a rendet megtörni: urak, papok, ez a kettő egy kategória Szent István

előtt, Szent István után, most és mindörökké, amen! S akkor kineveztek öt úriembernek látszó három-perhármast püspöknek – ott is voltam a Bazilikában a szentelésükön, s fölvettem magamnak a kérdést, hogy ezek után én most kinek a katonája vagyok? S ez szárnyakat adott nekem, mert azt mondtam, hogy hátha felületesen néztem én meg az evangéliumokat negyvenöt és ötvenkettő között. Befogtam egy saját magam kidolgozta rendszerű analitikus munkába, amelynek az eredménye hat vaskos szamizdat kötet lett – ez a Keressétek az Isten Országát. Mire véget értem ezzel hat kötettel – négy év alatt megcsináltam úgy, hogy közben szállító-munkás voltam a Tempónál – addigra elfelejtettem a fogadalmamat. Tudniillik azt fogadtam meg, amikor visszavitték ötvenhat után, hogy én soha a bűdös életben többé kisközösséget nem csinállok. Hát egyetlenegy kisközösség se vár, csak személyek. Hát ha semmit nem lehet itt a kisközösséggel csinálni, akkor minek szerezzek én be magamnak egy másik életfogytiglani ítéletet? De mire ezzel a munkámmal készen voltam azt mondtam, hogy ezt újra el kell mondanom. Találtam egy pár éretlen fiatalat a hatvanas évek végén, ezek egyike itt ül mellettem, s hát kezdődött előről. Jenővel, Ildikóval, Zsuzsával, aztán Pistivel, Imrével is.

Úgy megduzzadt a hetvenes évek elejére, hogy megint az lett a helyzet, hogy évenként tizenhárom lelkigyakorlatot kellett tartanom. Ez volt a Bokor második hóskora, a hetvenes és a nyolcvanas évek.

Azt a bizonyos részleges megállapodást nem tudták érvényesíteni addig, amíg az a makacs öregúr /Mindszenty/. Le nem hunyja a szemét. Nem volt pófájuk hozzá. Hetvenötben lehunyta a szemét és hetvenhatban Baji László, az ÁEH katolikus osztályának főigazgatója ír egy levelet Lékainak, melynek a rövid tartalma: Bulányi nem a mi ellenségünk már, hanem a tiétek! Erre aztán Lékai tudja, hogy mi a dolga. Hetvenhat őszén körbejárja a bíborosokat Rómában, hogy megmagyarázza nekik, hogy a Bulányi egy rettenetesen nagy eretnek. Eljut a híre az én piarista generálisomhoz is és ír nekem, hogy csak nem képzeled azt, hogy Róma a bíborosokkal szemben neked fog igazat adni? De azt képzeltem, hogy énnekem tovább kell mondanom a magam igazát. Mi volt a baj? Az volt a baj, hogy egyfelől kihoztam azt, hogy Jézus nem ismeri a verekedést, annak sem az atombombás formáját, sem a kardot rántást; a másik pedig az, hogy nem azokat a szerencsétleneket kell pappá szentelni, akik tizennégy félélet tanulják a Katolikus Egyház teológiáját, hanem azokat, akik tudnak kisközösséget gyűjteni. Azokat kell pappá szentelni. Hát ennek a következménye az lett, hogy előbb 82-ben idehaza a Tribunal Budapestiensis elítélte az Egyház nevében, méghozzá úgy, hogy nem végezhetek nyilvános papi szolgálatot. A nyilvános papi szolgálat végzésének tilalma azt jelentette, hogy prédikálhatok én akárhol, lakásban, folyóparton, hajóban vagy hegy tetején, csak éppen a Katolikus Egyház tulajdonában levő épületekben nem. Minden szentséget kiszolgáltathatok, de csak templomon kívül. De ez még szocialista hazánkban nem volt elég, mert azt mondhatják arra, hogy persze, az ő hatalmukban levő Lékai és társai, a Magyar Püspöki Karnak az ítélete ez. Ezért azt követelte Miklós Imre (az ÁEH vezetője), hogy a Hittani Kongregáció – ez a Vatikán legjelentősebb szerve Rómában – is ítéljen el. Szegény Ratzinger Jóska öt esztendőn keresztül vakarta a fejét, de hát végül is csak megjelent a Népszabadságban 87-ben, hogy tanításom „téves, veszélyes és félreérthető” – de nem mondta meg, hogy mi a téves, mi a

veszélyes és mi a félreérthető, mert az kellemetlen lett volna.

Hogy én kilencvenhétben írok Ratzinger Jóskának, a barátomnak, akit közben meg is látogattam, amikor kilencvenben visszakaptam az útlevelemet az ő kérésére és fogadott a Santo Ufficio palotájában – ez a Szent Officium, az inkvizíció – s magyarázta nekem, miközben megfogta a reverendáját: Ez a ruha azért van rajtunk, hogy mindenki tudja, hogy a katolikus egyház tanítását mondjuk! Én meg azt mondtam neki: Prefektus úr, sokkal egyszerűbb, ha magnókészülékeket küldenek fel a szószékre, s akkor az biztos tévedhetetlen lesz, mert be lehet programozni. Az egész világon egyszerre mindenütt ugyanazt mondja! Nem reagált reá.

Kilencvenhétben levelet írtam Ratzingernek: az én hazám-ban tizenöt év letöltött büntetés után az apagyilkosnak is megbocsátanak. Én letöltöttem az egyházi büntetésből tizenöt évet. Hát mi baj van velem? Elmondom a Hiszekegyet és leírtam neki, hogy „hiszek egy Istenben, mindenható Atyában”. Ez a levél hatott, és intézkedett, de ma már tudom is hogy miért intézkedett. És a Magyar Püspöki Kar összeült és visszavonta a korlátozó intézkedéseket. Ez annyit jelentett magyarul, hogy én újból a templomokban hirdethetem az Evangéliumot.

Egy naiv pap, szegény, elhitte, hogy ezt a Püspöki Kar komolyan gondolta, és meghívott, hogy a szombat esti miséit én mondjam. Az illetékes főpásztor, akinek nevét most inkább nem említem úgy letolta őt, hogy idegklinikára kellett kerülnie ennek a letolásnak következtében, Aztán most már tudja, hogy mi a móres, mert azóta őt is püspökké szentelték.

Kilencvenhétben rettenetes nagy volt az öröm, az SZDSZ-ben Dornbach Alajos fölszólt a Parlamentben, hogy a Bulányit rehabilitálták, ami a rendszerváltás utolsó és befejező mozzanata... hát én is azt hittem. Ha volt rendszerváltás, akkor méltó mozzanata volt ez a semmi, ami velem történt. Ugyanúgy nem csinálhatok semmit sem a templomokon belül, mint kilencvenhét előtt, pedig már kettőezer-kilencet írunk. De nincs is szükségem reá, mert..., de ez már egy külön fejezet volna, hogy miért nincs szükségem reá. Annak a fejezetnek az a címe, hogy „Négy-öt magyar összehajol”.

M. I.: Erről kellene mondani valamit, mert mára a kisközösségek tartalma, orientáltsága eléggé megváltozott: közeledett a gyakorlati élet által felvetett kérdésekhez. Szóval négy-öt magyar, hogy is van ez?

B.Gy.: Megpróbálok végiggondolni az emberiség szerveződését és vallási szerveződését is. Úgy képzelem, hogy ahogy az orángután is párosával járja az erdőt, a homo sapiens is párosával járta az erdőt. Próbálta megfogni a madarat, meg a nyulat, meg a vízben a halat, párosával. Azért párosával, mert tudta, hogy az életet tovább kell adni. És azért gyűjtögetett, mert tudta, hogy ezt az életet fenn is kell tartani. És még tudott valamit: azt, hogy nem ő csinálta meg önmagát. És fölfedezte, hogy van egy égi apa is, egy égi anya is, és ez az ő égi apja, és az ő égi anyja. És ha ő szereti a maga pulyáját, akkor az a fönti égi anya és égi apa is, az is szereti a maga pulyáját. Oswald Spengler, a tizenkilencedik század első felének legnagyobb kultúrfilozófusa azt mondja, hogy minden társadalom a kultusszal kezdődik: Megcsináljuk a magunk Istenét, a törzsi Istenet, a miénket. Ilyen minden Jézus előtti, ahol az ember szereti a felebarátját és gyűlöli az ellenségét – és ebben az Isten egy vele. Tehát nyugodtan harcolhatok.

LEVELESLÁDA

FARKAS ISTVÁN

KEDVES OLVASÓKI!

Szerencsére az élet mindig produkál olyan sokkoló eseményeket – bármennyire is előre láthatóak, és valószínűleg a saját érdekében –, hogy megállítanak, és gondolkodásra serkentenek. Így jutottam az alábbiakhoz:

Hihetetlen, hogy az a sok évtizedes tapasztalat, ami ennyi ember önkéntes szenvedésében összegyűlt, ne válhatna – legalább utólag, írásban – közkinccsé pusztán azért, mert közöttünk senki sem szeret dicsekedni a sikereivel és kudarcaival, vagy senki sincs, akik megfelelő formában le tudná ezeket írni.

Eszembe jutott az a néhány eset, amiről tudok, mint olyanról, ami nagyon hasznos lenne a Bokor azon „fiataljai” számára, aki nem a saját bőrükön tapasztalták meg, de amely eseményeket őszintén leírni azok, akik átélték, nem tudják, vagy igencsak furcsán hatna, ha önmagukat kellene ilyen ön-inzultusnak kitenni – vagyis elferdülne a szándék. Hogy lehetne elkerülni az önvádat, panaszkodást vagy éppen a jó szándékú dicsekvést?

Például ilyen eset volt – tényleg csak példaként említve néhányat, amiről közvetlenül tudok –, amikor Simonyiék befogadtak egy iszákost, vagy Bisztraiék egy hajléktalant a családjukba, vagy Kaszapék esete, akik komolyan vették az anyagi fogyasztás fontosságát, és ténylegesen megosztották mindenüket egy másik házaspárral. De szinte vég nélkül sorolhatnám a hasonló eseteket. Gyurka bácsink eseteit mindenki ismeri, mert ő képes volt rá – és meg is tette –, hogy élőszóba és írásba foglalja ezeket.

Szóval arra gondoltam, hogy ha lenne valaki vagy egy-két ember, aki belülről indítatva vállalná az „újságírói-riporter” szerepet, mondjuk a szerkesztőség segítségével, akkor lehetne egy rovatot indítani az „Érted vagyok”-ban, a KOINÓNIA-ban vagy a Tájékbán, mondjuk az alábbi címmel: *Kudarcba fulladt sikereink, avagy Isten kísérletei*. Vagy fordítva: *Sikerbe fulladt kudarcaink, avagy Isten kísérletei*. Talán erre korábban Schanda Bea és Kovács Laci vagy mások is tettek már sikeres kísérletet, mint riporterek – ha jól emlékszem. Ugyancsak ide számítom például Merza Jóska barátunk önkéntes életmeséit is, amelyek a Bokor-történelem sikereinek kudarcainak tárházát alkotják.

Talán az sem kellene, hogy visszatartson ettől bennünket, hogy az „Érted vagyok” folyóiratnak sok a „külső” olvasója, hiszen ezek a törekvések nem Bokor-specifikusak, hanem emberiek. Lehetne nagyon diszkrét a stílus is. Például név nélküli. Hiszen aki ismeri a helyzetet, az tudja, kiről-kiről van szó, aki meg nem ismeri, annak úgyis maga a történet, és főleg az azt megelőző és követő tanulság a lényeges. Ugyancsak nem félek attól sem, hogy ne találánk – rajtam kívül, mivel szívesen vállalnám – más, vállalkozó „riportereket”.

Elképzelésem szerint a műfaj sem kizárólag interjú lehetne. Lehet egy vagy több beszélgetés alapján

összeállított novella, karc, dokumentum, életkép, színdarab, vers stb.

De az alapkérdés változatlan: Kell-e ez egyáltalán valakinek a Bokorban?

És nem tartod-e erőltetett kísérletnek akkor, amikor senkinek sincs egy kis ideje sem semmire, és hát – a dolgok szokásos törvénye szerint – azt sem tudjuk, hogyan tovább és merre van az előre, vagy éppen nagyon is sokirányú az elképzelés a folytatásról?

Igen, tudom, hogy sok a negatív tapasztalatod. Felhívásaid rendre szinte teljesen visszhangtalanok maradtak. Azonban talán most, ebben az átmeneti helyzetben, úgy érzem erős igény lenne rá. Talán.

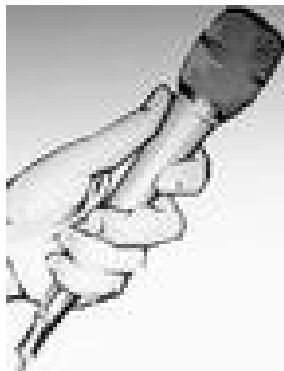
Remélem nem túl nagy a fa, amibe a fejszét vágni szándékozunk. Rondán néz ki egy félig kivágott fa, ahogy egy félig felépített ház is, vagy egy veszített csata utáni harcmező is – ahogy Mesterünk utalt is rá.

A szerkesztőség kérése: Várjuk azokat a fiatalokat, akiket érdekel a Bokor idősebb generációja, hogyan élték meg a bokor-lelkiséget, szívesen készítenének egy-egy riportot velük és ezt meg is osztanák másokkal. Továbbá, várjuk azokat a személyes írásokat, amik arról beszélnének, kinek, mit jelentett a Gyurka bácsival való találkozás, kapcsolat.

TÓTH FERENC

EGYSZERŰ ÉLŐSKÖDÉS – VÉRSZÍVÓK ÉS VÍZSZŰRŐK

Az élősködésnek számtalan megjelenési alakja van. Ezek közül legközismertebb az egyszerű élősködés. Így él a szúnyog vagy a kullancs. Ők is jóllaknak, a gazda sem pusztul bele abba, hogy szívják a véré. Esetleg a terjesztett kórokozók megölhetik a gazdát, de ez egyáltalán nem áll a vérszívó érdekében, így szándékában sem. Ilyen szúnyogszerepet játszanak a társadalomban azok, akik életvitelszerűen lopnak, illetve akik munkaképesek, mégis tartósan a közpénzekből (pl. segélyekből, jótételti pénzekből) élésre rendezkedtek be. Nem kis embertömegről van szó és nem kis züllesztő hatásról. Ez bizony önmagában is kivéreztheti a társadalmat. De hát miért is hagyjuk? Nem használhatunk szúnyoghálót? Bizony nem, mert az *kirekesztés*, amit a Birodalom szigorúan tilt. Szúnyoghálóval védettnek nevezem azokat a zárt közösségeket, akik idegent nem engednek a soraikba. Nem bántják, csak éppen nem engedik be. Még csak bele sem láthat az idegen az életükbe. Ez a legkevésbé embertelen, mégis leghatásosabb védekezés a csalók, élősködők ellen. De ez ma tilos. Szúnyogháló helyett maga a Birodalom ajánlkozik, hogy majd ő elvégzi a szúnyogirtást! Legutóbb a „III. Birodalom” hajtotta végre rajtunk kéretlenül és kegyetlenül, sőt tiltakozásunk ellenére a kor szokásának megfelelő durva, nem nagyon válogató módon. Olyan ez, mint amikor az üdülőterületek fölött elszáll a repülő, és permetezi a szúnyogok ellen az idegmérget (régen DDT-t, később szerves foszforsav-észtert vagy piretroidot). Minden elpusztított szúnyogra több száz vagy több ezer elpusztított

ártatlan rovar jutott. Mintha a diktátor és embereinek üldözése címén szétbombáznák a Folyamközt. Ezt látuk a IV. Birodalomtól a közelmúltban, Irakban. De mifelénk, Európában nem lehet ilyen durván és környezet-szennyező módon szúnyogot irtani, mert itt finnyásabbak a fogyasztók. Találtak a tudósok egy olyan csodaszert, amivel az ártatlan rovarokat egyáltalán nem irtjuk, csak a csípő szúnyogok lárváit (régiesen álczáit). Ez a csodaszer olyan baktérium-mérget tartalmaz, amit a szúnyoglárvák jóhiszeműen elfogyasztanak, miközben a vizet szűrik, majd elpusztulnak tőle (ugyanis a szúnyoglárvák a vízből kiszűrt baktériumokkal, egysejtűekkel és szerves törmelékekkel táplálkoznak). A sors humora, hogy a szóban forgó baktériumot felfedezésekor (akkor még csak tudományos érdekesség volt, nem termék) úgy nevezték el a tudósok, hogy *Bacillus thuringiensis israelensis*. A csípő szúnyogok lárváin kívül más állatokat nem mérgezik meg ez a "csodaszer". Igazi eukonform, politikailag korrekt megoldás a nemkívánatos elemek visszaszorítására! De tényleg nemkívánatosak a szúnyoglárvák? Kevesen tudják, de szúnyoglárvák nélkül egészséges vízi élet aligha létezne. A zavaros, sok bomló szervesanyagot tartalmazó vizeket kristálytiszttá szűrik ezek a lárvák, miközben ők maguk rengeteg víziállat (többek között halivadék) fontos táplálékát alkotják. Ők a fő újrahaznosítók. A társadalomban ilyenek a fémhulladék-gyűjtők, gombagyűjtők, gyógynövénygyűjtők, csigagyűjtők, mindengyűjtők, azaz a hagyományos értelemben vett cigány közösségek. Ami másnak értéktelen, abból ők még értéket tudnak teremteni. A szúnyoglárva nem bánt senkit, nem lop, azaz nem csíp, csak szűr, tisztít, táplál. Visszatérve a *Bacillus thuringiensis israelensis*-re, ilyen hát a "korszerű és környezetkímélő" védekezés: nem a szúnyogot irtjuk, csak a lárváját. Kemény szabályok, sok adminisztrációs teher a guberálók nyakába, ugyanakkor milliós nagyságrendű kártérítés a hasonló származású rablógyilkosoknak azon a címen, hogy utólag kevésnek tűnik a bizonyíték. És a fogyasztó örül és elégedett. Igaz, hogy kicsit drága az eljárás, de biztonságos. A szúnyoglárvákért a fogyasztók nem hullajtának könnyeket, de az élő táj igen, és talán a Teremtő is. Mennyire más gondolkodásra vall Somogyi Imre javaslata a szúnyogok visszaszorítására (Kertmagyarország felé, 1942)! Szerinte a mocsaras területeken élő szegény lakosságot a vadvízi kacstartás beindításához kellene hozzásegíteni tenyészállatokkal és szaktanáccsal, amit ők kacstartással törleszthetnének. A lakosság élelmet nyerne, az állam pedig eladható tollat, miközben megszabadulna a túlszaporodott szúnyogoktól (merthogy a kacsák megeszik a szúnyogok vízfelszínen úszó petetutajait). Én ezt tekintem magyar gondolkodásmódnak, nem azt hogy "dögöljön meg a szomszéd tehene is"! Ha sok van valamiből, azt nem kiirtani akarjuk, hanem megérteni, hogy mit üzen ezáltal a Teremtő.

Én azt javaslom, hogy a Birodalom gáncsoskodása és endlőzongjai ellenére térjünk vissza a szúnyoghálóhoz. A szúnyogok hasznosak, szükség van rájuk. De ha nem rekesztjük ki őket a hálósobánkból, akkor végünk. Élesszük fel vagy teremtsük újjá a zárt közösségeket, ahol a közös hit vagy a közös értékrend, a helyi viszonyokhoz igazodó szokásjog, a szigorú együttműködésen alapuló önellátó gazdálkodás egyszerűen nem enged teret semmiféle élőködésnek. Az marad életben, akire a közösségnek szüksége van. Tudom, szúnyoghálón keresztül kevésbé szép a kilátás, de meg lehet azt tervezni nyithatóra is. Csak este zárjuk be, tehát nehe-

zebb történelmi időkben, amikor a kísértés erői nagy erővel támadnak. Most pont ezt éljük meg. Esteledik, egyre sötétebb van a világpolitikában. Az első csípéseket már érezzük, de a nagy rajzás még csak ezután várható...

FARAGÓ FERENC TANYAI SZILÁNKOK...

Azonosság tudatunkban különbözünk...

Jó és rossz különbözik ugyan egymástól, de egyik sincs meg a másik nélkül.

A legnagyobb ateistáink a vallásból érkeznek.

Grammatikai anti-egoizmus. Még beszélnünk sem szabadna egyes szám első személyben!

Mindig úgy tűnik, hogy nincs más Út, csak amin megyünk.

Itt már nincs más lehetőség csak a kereszténység, - az újra-kezdett kereszténység.

„Ne kívánd a másét!” – A magadét sem!

A realitásba bele lehet örülni – az idealitásba fel lehet oldódni.

Nincs diktátori ösztön, szolgáló ösztön nélkül.

Elemi szükségletünk, hogy valakin uralkodjunk. – Elemi szükségletünk, hogy valakinek engedelmeskedjünk.

Az élet szenvedések és boldogságok sajátos lüktetése, amelyekről előre semmiféle ismeretünk sincs.

Ősegoizmus. Helyettem senki meg nem tehet semmit. – Mások helyett semmit meg nem tehetek.

Mindenkinek megvan a maga stációja, de nem mindenki kíván végigmenni rajta.

Nincs idő és tér, minden egyszerre és egyhelyütt van.

A művészetekben sem a *siker* sem a *kudar*c nem mértékadó.

Életfeladat. állandóan változni és változtatni, úgy hogy minden megmaradjon változatlanul.

Még a Sátán is meg tud fordulni (metanoia) – de csak 360-fokban.

A színjáték a színházakból a közéletbe tevődött át.

A költészetnek minden szava logosz kell, hogy legyen.

Nemhogy gyökértelenség van, hanem talajtalanság.

Kimagasló tehetség kell ahhoz, hogy valaki a saját életét élje.

Még csak az alagút elején látjuk a fényt.

A legátfogóbb kritikával kell illetnünk a vallásokat, de ez korántsem jelenti azt, hogy vallás nélkül meglehetnénk akár egy pillanatig is.

A csönd nem más, mint ellentmondást nem tűrő hallgatás.

Nincs jogunk ítékezni, még csak mérlegelni sem...

Csak az egyesített dolgokat lehet elválasztani. Csak az elválasztott dolgokat lehet egyesíteni. (Isten Országát sem keresnénk, ha egyszer már meg nem találtuk volna.)

Ami *ellen* küzdünk, pontosan *azért* küzdünk.

Nagyon jó, ha gyakran emlékszünk gyermekkorunkra, akár milyen volt is az, mert: „...*ilyeneké ugyanis a meny-nyek országa.*” (Mt 19.15.)

Csak az elrejtett dolgokat érdemes keresni, a nyilvánvalókat nem.

A történelem során nem történt fejlődés ember és Isten kapcsolata között. Egészen pontosan hanyatlásról kell beszélnünk.

A történelem tanulsága elsősorban az, hogy a korszellemmel mindig szemben kell állnunk.

Posztumusz. Van, aki csak a halála után születik meg...

Akkor is meg kell bocsátani, ha nem is kérnek bocsánatot!

Félreértés? Ha a normalitásról van szó, elsősorban magunkra gondolunk.

A tanulás egy olyan összetett folyamat, ahol el kell felejteni egyet, s mást.

A szenvedést sokszor nem a *kétely* okozza, hanem a *bizonyosság*.

Egy civilizáció pusztulásának tíz legbiztosabb jele:

1. szabadosság;
2. korrupció;
3. bürokrácia;
4. promiskuitás,
5. népességfogyás,
6. munkanélküliség;
7. hajléktalanság;
8. betegségek (=neurózis, pszichózis, addikció);
9. kultúrarombolás,
10. vagyoni polarizálódás (=nagyon sok nagyon szegény és nagyon kevés nagyon gazdag)

LÉNÁRD ÖDÖN

HISZEKEGY

Ő vigyorogva a szemembe röhögött: nézz ki az ablakon, a rácsok között, mutass rá bármelyik járókelőre, s maholnap itt szárad előtted a bőre, mert lefogatom, s tanúkat állítok,

mígnem egy kötélén kalimpálni fog, mert én vagyok az Úr, s nem az a Vén ott fenn, - s én csöndesen mondtam: Hiszek egy Istenben! Meg se hallott, úgy darálta tovább: hiába vártok bármilyen csodát, nem exhumál majd a jövő század, nem neveznek el rólatok utcákat, a fejlődés bennünk ért el a csúcára. ti meg maradtok az élet lomtára. Miért is jönne egy új emberalak? – ítélni eleveneket és holtakat! Erre dühöngve rohangált fel, s alá: még a börtönöd is én teszem pokollá! Mert mennyben, földön mindent én csinállok, éntőlem függ életed, haláloed! Tudod. hányat vittem már le a pincébe? Golyót tarkójába, s vinnyoghat a férgel! Hiszel hatalmamban poklon, földön, égen? – Csak a menny és a föld Teremtőjében! Rám meredt, és eltorzult a szája: a te fajtádat: a diliház várja. Mert aki nem lát bennünk nagyszerűt, az vagy hülye, vagy elvetemült! Nem vergődök vele; a helyére teszem: az elektrosokk majd segít ezeken. Ti csörgősipkát kaptok, én meg nevetek, - s én rámosolyogtam: hiszem a Szentlelket! Most már az öklétől döngött az asztal: csak az marad meg, ki szolgálni akar! S veled még beszélni sem lehet semmiről, az ember bezárt ajtókon dörömböl. Hát meg fogsz rohadni a börtön fenekén, s jóddal kenjük ki a helyed, te kelevény! Vagy nem hiszed, hogy veled még ezt is lehet? – Csak hogy Krisztus meghalt, s eltemettetett! Dúlt-fújt, fujtatott: hát nem hiszel nekem? Akár a pápát is ide cepelem! Sokba kerül? De ha nekem megéri, Mihály arkangyal tán előlem megvédi? Leütve elhozza egy diplomata-kocsi, s vajjon a hívekből marad egy maroknyi? Mit hiszel? Az árnak elébe ki vágthat? – Egy katolikus Anyaszentegyházatl Hol elsápadt, hol vérbe borult arca: nem gondoltál még a sétaúdvarrá? Hol fél méterre a bakancsod alatt csontvázak fekszenek hason és hanyatt. A bilincs is rajtuk: ezen egyedül, ott a nő karja férjére feszül; így fúltok majd ti mind a sárba ott! – De Ő halottaiból feltámadott! Most aztán higgadt lett, hidegen nyugodt: amit nem hiszel, majd magad is megtudod! Mert elszámolnom, s most nyisd ki a füled, a csupaszbőröddel sem kell senkinek! Nemcsak őrséggel veszlek körös-körül, de gyűlöllek is feneketlenül, és szétmorzsollak, akár hiszed, akár nem - s én hiszem az örök életet, Amen!

